

*Raseinių pedagoginė
psichologinė tarnyba*

**TYRIMO
„MOKINIŲ, TURINČIŲ KALBĖJIMO, KALBOS
SUTRIKIMŲ, PASIRENGIMO MOKYKLAI
VEIKSNIAI KALBOS ASPEKTU“
REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ**

**Tyrimo vadovė
Raseinių PPT logopedė metodininkė
Aušra Gudžiūnienė**

Raseiniai, 2010

1. TYRIMO TIKSLAS, UŽDAVINIAI, METODIKA

Tyrimo tikslas – išanalizuoti veiksnius, lemiančius pirmos klasės mokinių, turinčių kalbėjimo ir kalbos sutrikimų, pasirengimą mokyklai kalbos aspektu.

Uždaviniai

- Ištirti pirmos klasės mokinių, turinčių kalbėjimo ir kalbos sutrikimų, pasirengimą mokyklai kalbos aspektu.
- Nustatyti pirmos klasės mokinių, turinčių kalbėjimo ir kalbos sutrikimų, pasirengimo mokyklai ryšį su teikiama pagalba bei tėvų požiūriu ir žiniomis apie vaiko sutrikimą.
- Pateikti rekomendacijas vaikų, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, pagalbos teikimo efektyvinimui.

Tyrimo dalyviai (respondentai) – tyrime dalyvavo 131 pirmų klasių mokinytis, turintis kalbėjimo ar kalbos sutrikimų bei 125 šių vaikų tėvai (globėjai, rūpintojai).

Tyrimas buvo atliktas visose Raseinių rajono bendrojo lavinimo mokyklose.

Tyrimo metodai

- Teoriniai - mokslinių šaltinių analizė.
- Empiriniai - anketinė tėvų apklausa; mokinių kalbos įvertinimas nestandartizuotu testu.
- Statistiniai - kiekybinė rezultatų analizė.

Tėvų (globėjų) apklausai parengta anketa, kuri sudaryta iš 23 uždaro ir 4 atviro tipo klausimų. Mokinių kalbos įvertinimo nestandartizuota kortelė, parengta naudojant Gaulienės, Giedrienės, Grikainienės (2002) parengtą metodinę priemonę „Kalbos tyrimas“.

2. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

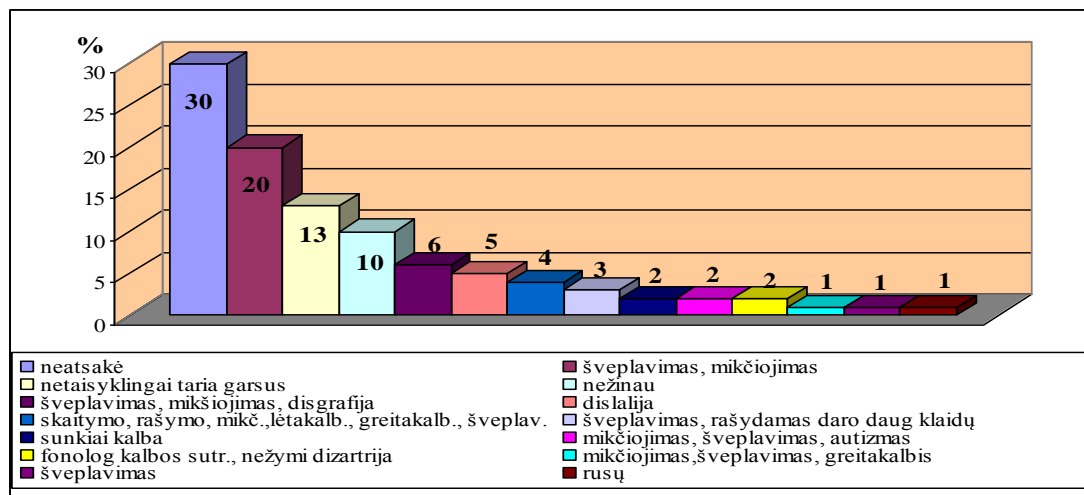
Pirmos klasės mokinių, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, pasirengimo mokyklai veiksnii analizė

Tėvų požiūris į vaiko kalbos raidą, sutrikimų įveikimą.

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti kokios tėvų žinios apie vaikų kalbos sutrikimus. Pateikti 5 uždaro tipo ir vienas atviras klausimas.

Atviro tipo klausimu buvo siekiama išsiaiškinti kokius tėvai žino kalbėjimo, kalbos ar komunikacijos sutrikimus. 61% apklaustųjų įvardino po vieną ar kelis kalbėjimo, kalbos, komunikacijos sutrikimus: 36% įvardino tokius sutrikimus kaip šveplavimas, mikčiojimas, greitakalbystė, lėtakalbystė, nežymi dizartriija, fonologinis sutrikimas; 19% - bandė apibūdinti kokių sunkumų patiria jų vaikai, pvz., „netaisyklingai taria garsą s; sunkiai kalba; neišeina tarti

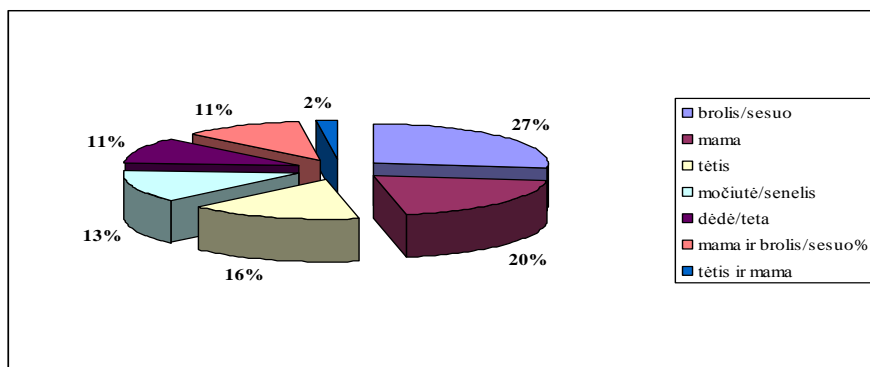
garsus, rašydamas daro daug klaidų”. Vienas atsakymas buvo gana įdomus – kaip kalbos, kalbėjimo ar komunikacijos sutrikimą tėvai įvardino rusų kalbą. Smulkesnė rezultatų analizė pateikta 17 paveiksle.

17 pav. Tėvų įvardinti kalbėjimo, kalbos, komunikacijos sutrikimai, %

9% respondentų atsakė nežinantys kalbėjimo, kalbos, komunikacijos sutrikimų, o 30% - į šį klausimą neatsakė visai, galima daryti prielaidą, kad šie respondentai taip pat negalėjo įvardinti nei vieno kalbėjimo, kalbos ar komunikacijos sutrikimo. Gauti rezultatai rodo, kad daugiau kaip trečdalis tėvų turi nepakankamai žinių apie vaikų kalbėjimo, kalbos sutrikimus.

Antruoju klausimu norima išsiaiškinti ar šeimoje yra žmonių, kurie turi (turėjo) kalbėjimo, kalbos ar komunikacijos sutrikimų. Gauti rezultatai parodė, kad daugiau nei pusėje (63%) šeimų kitų asmenų, turinčių kalbėjimo ar kalbos sutrikimų nėra, 36% pažymėjo, kad yra šeimos narių ar giminaičių, kurie turi (turėjo) kalbėjimo, kalbos sutrikimų. Išanalizavus gautus rezultatus paaiškėjo, kad šeimose daugiausia kalbėjimo, kalbos sutrikimų dar turi kiti vaiko broliai ar sesės (27%), mama (20%), tėtis (16%), kita dalis respondentų pažymėjo, kad šeimoje kalbėjimo ar kalbos sutrikimų turi vaiko senelis ar močiutė, dėdė ar teta, dalyje šeimų minėtų sutrikimų turi mama ir brolis/sesuo, abu tėvai. Duomenys pateikiami 18 paveiksle.

18 pav. Kiti šeimos nariai, turintys (turėję) kalbėjimo, kalbos sutrikimų, %

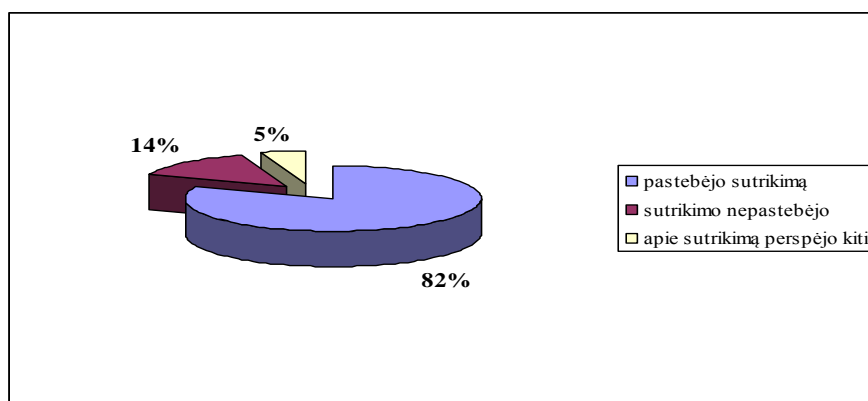
Koreliacinė analizė rodo, kad tėvų požiūris į vaiko pasiektus rezultatus silpnu ryšiu siejasi su tuo, ar šeimoje dar yra asmenų, turinčių (turėjusių) kalbėjimo, kalbos sutrikimų (koreliaciniai ryšiai pateikti 4 lentelėje). Gauti duomenys (žr. 7 priedą, 2 lentelė) parodo, kad tėvai, kurių šeimose yra dar ir kitų narių, kurie turi (turėjo) kalbėjimo ar kalbos sutrikimų, šiek tiek priekabiau vertina vaiko pasiekimus. Nepatenkintų vaiko pasiektais rezultatais šių tėvų tarpe yra 9%, tuo tarpu tėvų, kurių šeimose daugiau nėra asmenų, turinčių kalbėjimo ar kalbos sutrikimų, požiūris į vaiko pasiekimus palankesnis – nepatenkinti tik 3%.

4 lentelė

Požymio „Ar Jus tenkina vaiko pasiekti rezultatai?“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Ar šeimoje yra žmonių, turinčių (turėjusių) kalbėjimo, kalbos sutrikimų?	Koreliacijos ryšys
Ar Jus tenkina Jūsų vaiko pasiekti rezultatai?	0, 292**	Silpnas

Trečiuoju uždaro tipo klausimu siekiama išsiaiškinti ar tėvai pastebėjo, kad jų sūnus/dukra turi kalbėjimo, kalbos sutrikimų. Į šį klausimą teigiamai atsakė 82% respondentų, 14% - vaikų garsų tarimo trūkumų ar kalbos sutrikimo nepastebėjo, o 5% - apie sūnaus/dukros kalbėjimo ar kalbos sutrikimus perspėjo kiti (logopedas, mokytojas, draugai). Rezultatai pateikiami 19 paveiksle.

19 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal sutrikimų pastebėjimą, %

Šie gauti rezultatai rodo, kad beveik penktadalis apklaustųjų tėvų mano, jog toks kalbėjimas normalus, atitinkantis normalią kalbos raidą ar, kad vaikas sutrikimą tiesiog „išaugs“.

84% respondentų mano, kad dar ikimokykliniame amžiuje jų sūnui/dukrai buvo reikalinga logopedo pagalba, tačiau 16% teigia, kad šios pagalbos jų vaikams nereikėjo. Šie rezultatai vėl gi rodo, kad beveik penktadalis tėvų neteikia didelės reikšmės vaikų garsų tarimo trūkumams ar sudėtingesniems kalbos sutrikimams.

Į klausimą ar norėtų daugiau sužinoti apie kalbėjimo, kalbos sutrikimus teigiamai atsakė 86% respondentų, o 14% nenorinčių daugiau informacijos, teigia, kad: „pakankamai turi žinių apie vaiko sutrikimą; tam neturi laiko; tai logopedo darbas ir jiems to žinoti nereikia“.

Net 24% atsakiusių, kad nepastebėjo vaiko kalbėjimo ar kalbos sutrikimo, taip pat nenori daugiau sužinoti apie šiuos sutrikimus, o 65% šių respondentų mano, kad logopedinė pagalba jų vaikams ikimokykliniame amžiuje buvo visai nereikalinga (žr. 7 priedą, 6lentelę).

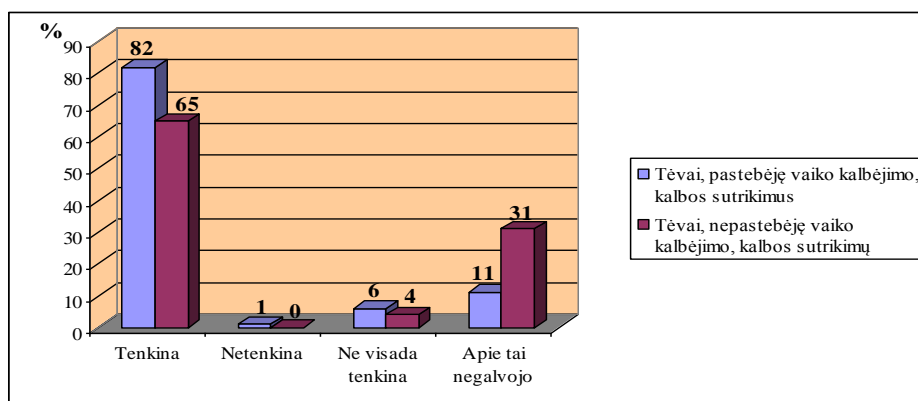
Kad šie gauti duomenys yra statistiškai reikšmingi, patvirtina ir koreliacinė analizė (koreliaciniai ryšiai pateikti 5 lentelėje), kuri rodo, kad tėvų pastebėjimas, ar vaikas turi kalbėjimo, kalbos sutrikimų, vidutiniu ryšiu siejasi su tėvų nuomone apie logopedinės pagalbos reikalingumą ikimokykliniame amžiuje (net 92% pastebėjusių vaiko kalbėjimo ar kalbos sutrikimus mano, kad ikimokykliniame amžiuje buvo reikalinga logopedo pagalba) bei silpnas ryšys sieja su logopedo, dirbančio su jų vaiku, darbo įvertinimu bei noru daugiau sužinoti apie kalbėjimo, kalbos sutrikimus.

5 lentelė

Požymio „Ar pastebėjote, kad vaikas turi kalbėjimo, kalbos sutrikimų?“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Ar pastebėjo, kad vaikas turi kalbos, kalbėjimo sutrikimų?	Koreliacijos ryšys
Ar vaikui buvo reikalinga logopedo pagalba ikimokykliniame amžiuje?	0,515**	Vidutinis
Ar norėtų daugiau sužinoti apie kalbėjimo, kalbos sutrikimus?	0,245**	Silpnas
Ar tenkina logopedo darbas su Jūsų vaiku?	0,262**	Silpnas

Šie ryšiai tik patvirtina prielaidą, kad tėvai, pastebintys vaiko kalbėjimo, kalbos sutrikimus, nori jiems padėti, stengdamiesi kuo daugiau sužinoti apie šiuos sutrikimus bei pagalbos būdus juos įveikiant, taip teigia 86% tėvų, pastebėjusių vaiko kalbėjimo ar kalbos sutrikimus.

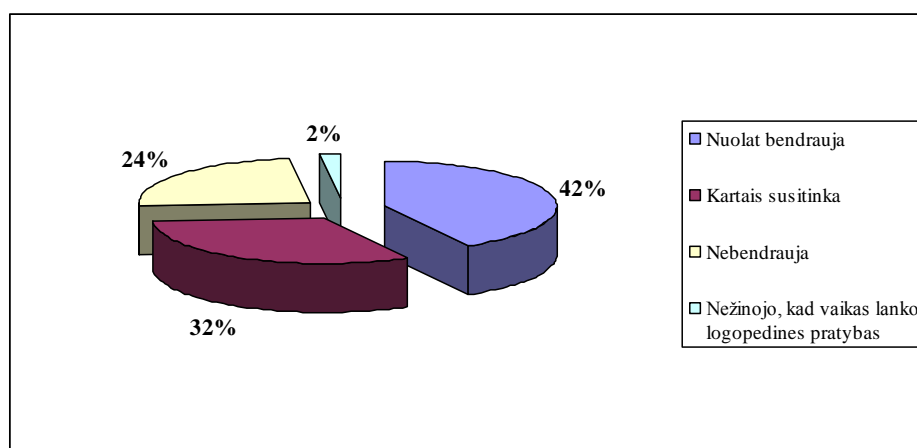
20 pav. Tėvų nuomonių apie logopedo teikiamos pagalbos efektyvumą pasiskirstymas, %

Išanalizuoti duomenys atskleidė ir tai, kad daugumą tėvų (82%), kurie pastebėjo vaikų kalbėjimo ar kalbos sutrikimus, tenkina logopedo darbas su jų vaiku, tuo tarpu logopedo darbu patenkinti tik šiek tiek daugiau kaip pusė respondentų (65%), kurie ikimokykliniame amžiuje vaiko kalbėjimo ar kalbos sutrikimų nepastebėjo, net 31% apie logopedo pagalbos efektyvumą niekada nesusimąstė. Duomenys pateikiami 20 paveiksle.

Tėvų požiūris į bendradarbiavimą su logopedu.

Logopedui, organizuojant savo darbą, labai svarbu žinoti ko tikisi iš jo mokinių tėvai, koks tėvų požiūris į logopedo teikiamą pagalbą, darbo būdus. Tėvų informuotumas, jų žinios apie vaiko kalbos sutrikimus, pagalbos efektyvumą taip pat priklauso nuo to, kiek jie bendrauja su vaiką ugdančiu logopedu. Todėl ir šio tyrimo metu tėvams buvo pateikta keletas klausimų apie tai, kaip dažnai bendradarbiaujama, kokiomis formomis tai vyksta, kaip tėvai vertina logopedo darbą ir vaiko pasiektus rezultatus.

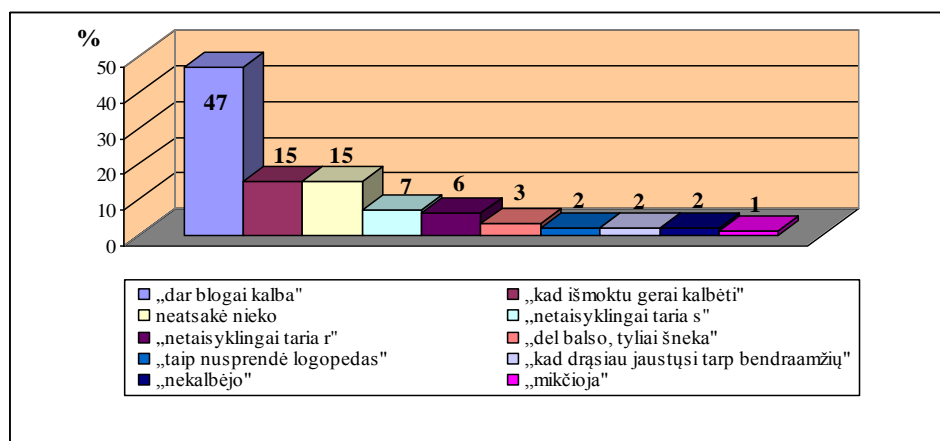
Daugiau kaip pusė respondentų teigia, kad vaikui pradėjus lankyti mokyklą jau buvo susitikę su logopedu, dirbančiu ugdymo įstaigoje, tačiau pastoviai bendrauja 42% tėvų, o 32% respondentų teigia, kad su logopedu susitinka tik kartais, galima manyti, kad šios tėvų grupės yra susirūpinę dėl savo vaikų kalbėjimo ar kalbos sunkumų ir daugiau ar mažiau stengiasi jiems padėti. 38% teigia, kad su logopedu nebendrauja, o beveik 2% pažymėjo, jog nežinojo, jog vaikas lankosi pas logopedą (žr. 7 priedą, 7 lentelė). Reikšminga tai, kad 66% atsakiusiųjų, jog su logopedu dar nebuvo susitikę, sudaro kaime gyvenantys tėvai. Kyla klausimas dėl kokių priežasčių tėvai negavo šios informacijos: ar dėl to, kad patys visiškai nesidomi šia vaiko problema, ar mokyklos logopedas, klasės auklėtojas tėvų apie tai neinformavo? Duomenys pateikiami 21 paveiksle.

21 pav. Tėvų bendravimo su logopedu rezultatai, %

Tyrimo rezultatai rodo, kad vis gi mažiau kaip pusė tėvų linkę dalintis atsakomybe ir pastoviai bendradarbiauti su logopedu, lavinančiu jų sūnaus/dukros kalbą.

Į klausimą kodėl sūnus/dukra dabar, pirmoje klasėje, lanko logopedines pratybas, dauguma tėvų atsakė labai panašiai: „dėl to, kad dar blogai kalba; kad išmokyti gerai kalbėti; dar blogai taria raides; sunkiai ištaria raides; kai kuriuos žodžius taria neaiškiai“. 13% tėvų, kaip priežastį, kodėl vaikas dar lanko logopedines pratybas, nurodė konkrečių garsų netarimą („netaisyklingai taria s; netaria raidės r“), du tėvai teigė, kad pratybos padės vaikui drąsiau jaustis tarp bendraamžių, 2% tėvų mano, kad jų vaikai dar nekalba. 15% tėvų į šį klausimą neatsakė, o du tėvai teigia, „kad taip nusprendė logopedas“ – toks atsakymas lyg ir atskleidžia tėvų nuomonę apie logopedinės pagalbos jų vaikui nereikalingumą. Duomenys pateikiami 22 paveiksle.

22 pav. Tėvų nuomonių pasiskirstymas apie tai, kodėl vaikas dar lanko logopedines pratybas, %

Koreliacinė analizė rodo, kad tėvų bendravimas su logopedu mokykloje silpnu atvirkštiniu ryšiu siejasi su tėvų nuomone apie tai, dėl ko jų sūnus/dukra dabar dar lanko logopedines pratybas, taip pat atskleidžia silpną ryšį tarp tėvų ir logopedo susitikimo vaikui pradėjus lankyti mokyklą ir pastovaus jų bendravimo tarpusavyje (duomenys pateikiami 6 lentelėje).

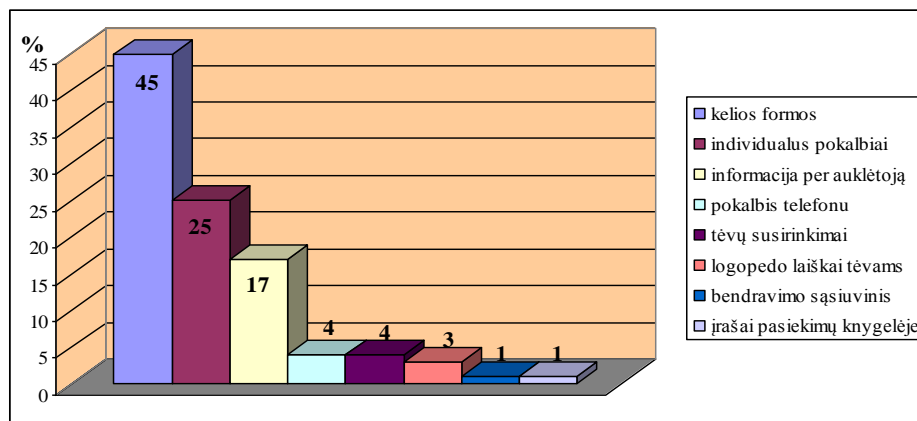
6 lentelė

Požymio „Ar dabar bendraujate su logopedu?“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Ar dabar bendraujate su logopedu?	Koreliacijos ryšys
Kodėl sūnus/dukra dabar dar lanko logopedines pratybas?	-0,229*	Silpnas
Ar vaikui, pradėjus lankyti mokyklą jau buvote susitikę su logopedu?	0,345**	Silpnas

Minėti rezultatai parodė, kad tik mažiau kaip pusė tėvų linkę bendrauti su jų vaiką ugdančiu logopedu. Kodėl taip yra? Ar tėvams trūksta noro? Gal būt logopedai per mažai teikia tėvams informacijos, o gal netinkamomis priemonėmis bendraujama? To išsiaiškinti negalime, kadangi šiame tyrime nebuvo vykdoma logopedų apklausa.

Tyrimas atskleidė, kad dažniausiai logopedai su pirmaklasių, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, tėvais bendrauja keliomis formomis: vyraujantys ir labiausiai mėgstami - tai individualūs pokalbiai, kurių metu gaunama daugiausia informacijos, taip pat bendraujama tėvų susirinkimuose, įrašais pažangos vertinimo knygelėse, bendravimo sąsiuvinuose, informacija perteikiama per klasės auklėtoją. Dažniausiai minimos bendravimo formos pateikiamos 23 paveiksle.

23 pav. Tėvų minimos bendravimo su logopedu formos, %

Nors tėvai nurodė nemažai įvairių bendravimo su logopedu formų, tačiau analizė rodo, kad trečdalis tėvų nėra linkę patys siekti bendradarbiavimo su logopedu, nes renkasi tokias bendravimo priemones, kurios daugiau naudojamos bendros informacijos perteikimui, informacija perteikiama netiesiogiai – bendri klasės tėvų susirinkimai, informacija per auklėtoją, įrašai pasiekimų knygelėje.

Koreliacinė analizė rodo, kad tėvų bendradarbiavimo formos siejasi su tuo, kiek ilgai vaikas yra lankęs logopedines pratybas, ir ar tėvai jau buvo susitikę su logopedu (atvirkštinis ryšys). Išanalizavus gautus rezultatus, galima daryti prielaidą, kad kuo vaikas ilgiau lanko logopedines pratybas, tuo įvairesnė yra ir logopedo bei tėvų bendravimo patirtis (koreliaciniai ryšiai pateikti 7 lentelėje). Tėvai, kurie teigia, kad su logopedu dar nebuvo susitikę, pažymi, jog informaciją gauna per klasės auklėtoją (43%), tėvų susirinkimų metu, įrašais pasiekimų knygelėje (12%), telefoninių pokalbių metu (6%). Tyrimo metu paaiškėjo, kad glaudžiausius ryšius su logopedu palaiko tie tėvai, kurių vaikai dar ikimokyklinėje įstaigoje logopedines pratybas lankė vienerius – dvejus metus, šių tėvų tarpe populiariausia bendravimo priemonė – individualūs pokalbiai bei bendravimas keliomis formomis (individualūs pokalbiai, bendravimo sąsiuviniai, įrašai pasiekimų knygelėse, telefoniniai pokalbiai) (žr. 7 priedą, 8 lentelė).

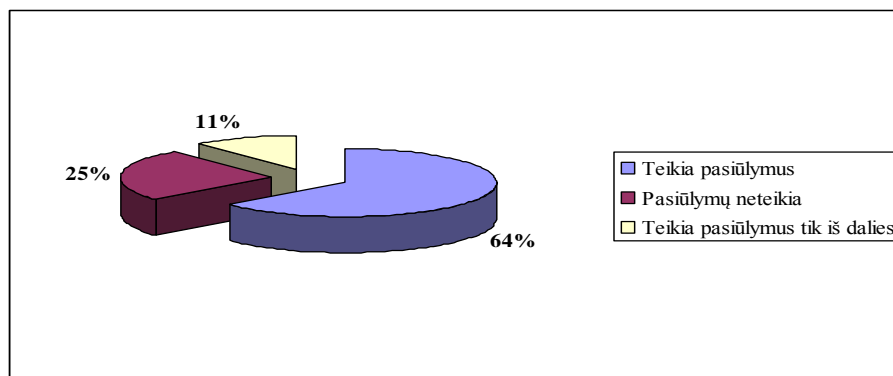
7 lentelė

Požymio „Kokiomis formomis bendraujate su logopedu?“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Kokiomis formomis bendraujate su logopedu?	Koreliacijos ryšys
Kiek ilgai sūnus/dukra lankė logopedines	0,236*	Silpnas

pratybas?		
Ar dabar jau buvote susitikę su logopedu?	-0,217*	Silpnas

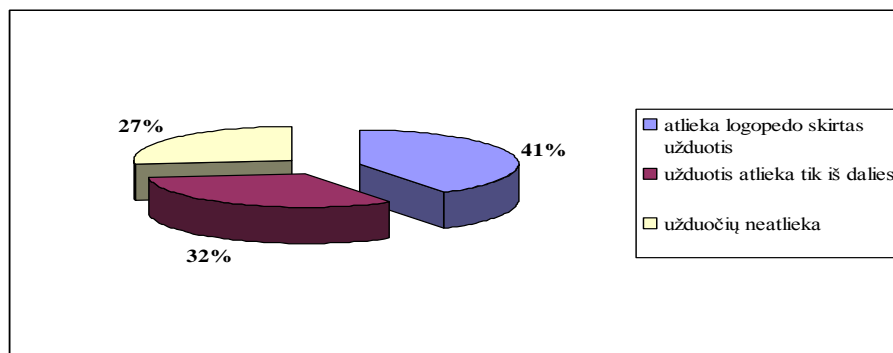
Siekdami abipusio bendradarbiavimo, norėdami savo darbo tęstinumo, logopedai pateikia pasiūlymus, konkrečias užduotis tėvams namuose, taip tvirtina 64% apklaustų respondentų, tik iš dalies sulaukiantys logopedų pasiūlymų teigia 11% apklaustųjų tėvų, o ketvirtadalis - pagalbos ir patarimų kaip padėti savo vaikui iš logopedų nesulaukia (žr. 24 pav.).

24 pav. Tėvų atsakymai apie logopedo teikiamus pasiūlymus, %

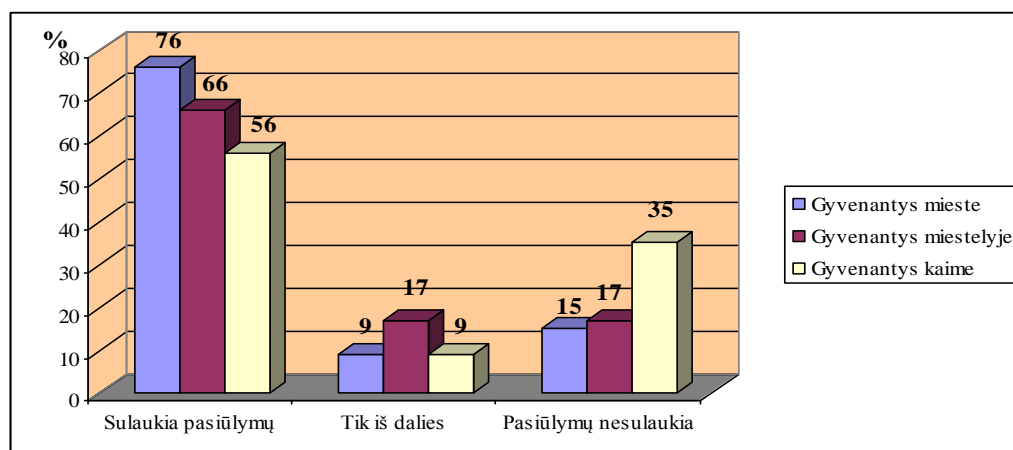
Kaip rodo tyrimo rezultatai, tėvų teigimu daugiau nei 70% sulaukia iš logopedų pagalbos ir patarimų bei konkrečių užduočių, skirtų vaiko kalbos lavinimui namuose, taip išlaikydami darbo tęstinumą ir skatindami abipusį bendradarbiavimą. Procentaliai labai panašiai pasiskirstė ir tėvų atsakymai apie namuose atliekamas logopedo skirtas užduotis. Šiek tiek mažiau nei pusė respondentų teigia, kad visas skirtas užduotis su vaiku namuose jie visada atlieka. 32% teigia užduotis atliekantys tik iš dalies – vadinasi dalinai pripažįsta, kad nepilnai išnaudoja visas galimybes padėti savo vaikui. 27% savo atsakymais pažymi, kad logopedo skirtų užduočių namuose neatlieka (žr. 25 pav.).

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad daugiau kaip ketvirtadalis tėvų nėra linkę padėti savo vaikui, galima manyti, kad, jų nuomone, pagrindinis vaiko kalbos lavintojas yra logopedas, o tai gali turėti reikšmės vaiko tinkamam pasirengimui mokyklai.

25 pav. Tėvų atsakymai apie atliekamas užduotis namuose, %

Koreliacinė analizė rodo, kad logopedo teikiami pasiūlymai vidutinio stiprumo ryšiu siejasi su tuo, ar namuose yra atliekamos logopedo skirtos užduotys, gauti duomenys atskleidžia tai, kad jei logopedas teikia pasiūlymus darbui namuose, tai didelė dalis tėvų stengiasi tas užduotis ir atlikti, tik 4% respondentų teigia, kad šių užduočių neatlieka (žr. 7 priedą, 9 lentelė). Taip pat atskleidžiamas silpnas ryšys tarp logopedo teikiamų pasiūlymų ir vaiko gyvenamosios vietos – lyginant gautus duomenis paaiškėjo, kad gyvenantys kaime sulaukia mažiau pasiūlymų kaip su vaiku dirbti namuose, nei miesteliuose ir miestuose gyvenantys pirmokai. Duomenys pateikiami 26 paveiksle.

26 pav. Tėvų nuomonė apie logopedo teikiamus pasiūlymus darbui namuose, %

Koreliacinė analizė atskleidžia ryšius tarp logopedo teikiamų pasiūlymų ir to ar tėvai buvo susitikę su logopedu, ar juos tenkina logopedo darbas. Gauti duomenys rodo, kad dauguma tėvų bent kartą susitikę su logopedu gavo vienokių ar kitokių pasiūlymų kaip būtų galima padėti savo vaikui namuose, ir tik 15% respondentų, teigia, kad su logopedu buvo susitikę, tačiau pasiūlymų nesulaukė (žr. 7 priedą, 9 lentelė). Koreliaciniai ryšiai pateikti 8 lentelėje.

8 lentelė

Požymio „Ar logopedė teikia pasiūlymus?“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Ar logopedė teikia pasiūlymus kaip dirbti su vaiku?	Koreliacijos ryšys
Gyvenamoji vieta	0,211*	Silpnas
Ar dabar jau buvote susitikę su logopedu?	0,379**	Silpnas
Ar namuose atliekate logopedo skirtas užduotis?	0,512**	Vidutinis
Ar Jus tenkina logopedo darbas?	0,208*	Silpnas

Koreliacinė analizė rodo, kad tai, ar namuose atliekamos užduotys vidutiniu ryšiu susiję su tėvų požiūriu į logopedo darbą, vaiko pasiekimus – 98% respondentų, kurie teigia, kad namuose

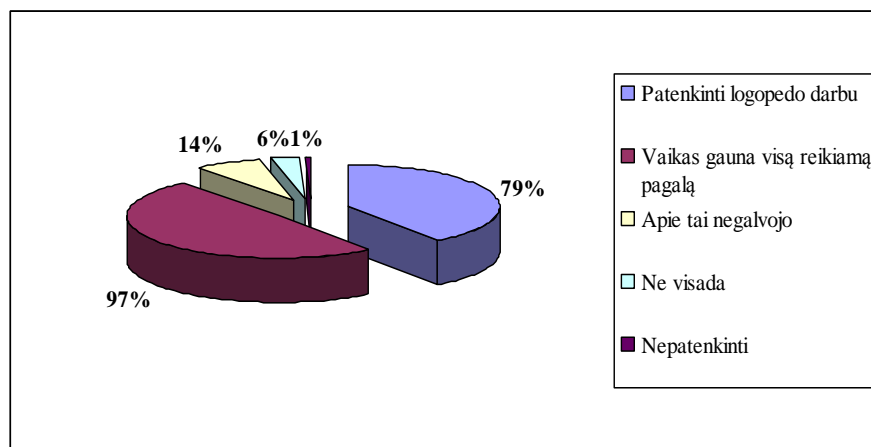
atlieka skirtas užduotis, yra patenkinti ir logopedo darbu, 100% jie patenkinti vaiko pasiekimais, logopedo darbu patenkinti 77% respondentų, kurie teigia, kad skirtas užduotis namuose atlieka tik iš dalies, 87% šios grupės tėvų džiaugiasi ir vaiko pasiekimais, 51% respondentų, kurie skirtų užduočių neatlieka, logopedo darbas tenkina, tuo tarpu 85% šių tėvų tenkina vaiko pasiekimai. Gauti duomenys rodo, kad kuo mažiau tėvai padeda vaikui namuose, kuo mažiau bendrauja su logopedu, tuo labiau didėja nepasitenkinimas šio specialisto darbu, vaiko pasiekimais ir atvirkščiai (koreliaciniai ryšiai pateikti 9 lentelėje).

9 lentelė

Požymio „Ar namuose atliekate skirtas užduotis?“ koreliacija su kitais požymiais

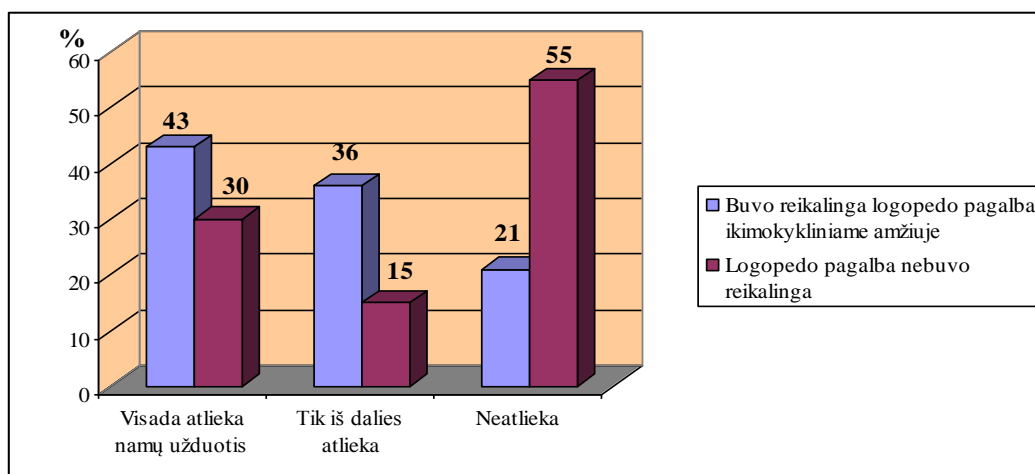
Charakteristikos	Ar namuose atliekate logopedo skirtas užduotis?	Koreliacijos ryšys
Ar buvo reikalinga pagalba ikimokykliniame amžiuje?	0,214*	Silpnas
Ar dabar bendraujate su logopedu?	0,263**	Silpnas
Ar Jus tenkina logopedo darbas?	0,431**	Vidutinis
Ar Jus tenkina Jūsų vaiko pasiekti rezultatai?	0,211*	Silpnas
	Ar tenkina logopedo darbas?	
Ar ugdymo įstaigoje buvo logopedas?	0,226*	Silpnas
Ar bendraujate su logopedu?	0,266**	Silpnas
Ar logopedė teikia pasiūlymus?	0,208*	Silpnas

Apibendrinti rezultatai rodo, kad 79% tėvų tenkina logopedo darbas, 6% respondentų mano, kad specialistai galėtų dirbti geriau, nes rezultatai tėvus ne visada džiugina, 1% tėvų nepatenkinti logopedo darbu, o likę – apie tai negalvoja. Rezultatai pateikiami 27 paveiksle.

27 pav. Tėvų nuomonė apie logopedo teikiamos pagalbos veiksmingumą, %

Įdomu tai, kad didesnę dėmesį namų užduočių atlikimui teikia tie tėvai, kurių vaikams logopedo pagalba buvo reikalinga dar ikimokykliniame amžiuje, šie tėvai labiau vertina ir logopedo darbą (83% patenkinti šio specialisto darbu), o daugiau kaip pusė tėvų, kurių vaikams ši pagalba darželyje nebuvo reikalinga, užduočių atlikimui namuose laiko neskiria (duomenys pateikiami 28 paveiksle). Kad tai yra statistiškai reikšminga patvirtina ir koreliacinės analizės rezultatai (žr. 7 priedą, 10 lentelę).

28 pav. Namų užduočių atlikimo pasiskirstymas pagal tai, ar vaikui buvo reikalinga logopedo pagalba ikimokykliniame amžiuje, %

Penktadalis tėvų nėra patenkinti teikiama pagalba, koreliacinė analizė rodo (žr. 7 priedą, 11 lentelę), kad tėvų pasitenkinimas logopedo darbu siejasi su tuo ar tėvai bendrauja su logopedu, ar juos tenkina vaiko pasiekimai, ar buvo teikta logopedinė pagalba ikimokykliniame amžiuje.

Gauti duomenys apie tėvų nuomonę „ar vaikas gauna visą reikiamą pagalbą“ šiek tiek prieštarauja tėvų teiginiui apie logopedo teikiamos pagalbos veiksmingumą. 97% tėvų mano, kad jų vaikai gauna visą reikiamą logopedinę pagalbą (nepatenkinti teikiama pagalba – 3% respondentų), tuo tarpu logopedo darbu visiškai yra patenkinti tik 79% tėvų, vadinasi 18% tėvų neturi tvirtos nuomonės apie tai ar jie patenkinti logopedu ir jo teikiama pagalba vaikui.

Kad tėvų pasitenkinimas vaikui teikiama pagalba silpnais ryšiais susijęs su vaiko ikimokyklinės ugdymo įstaigos lankymu, su vaiko pasiekimais bei su tėvų noru daugiau sužinoti apie kalbėjimo, kalbos sutrikimus, patvirtina ir koreliacinės analizės rezultatai (koreliaciniai ryšiai pateikti 10 lentelėje).

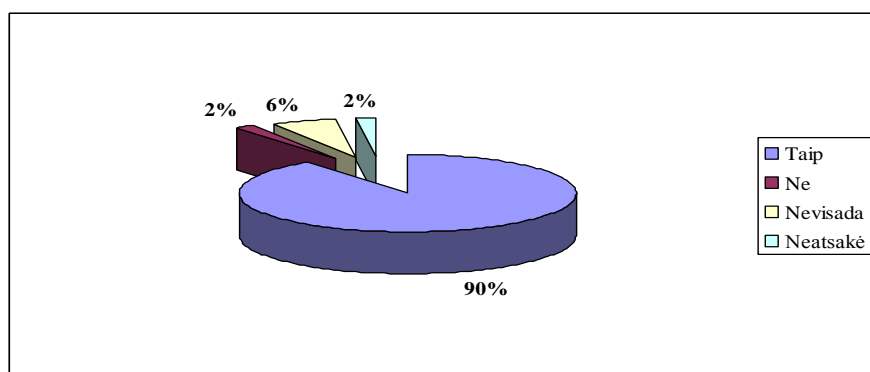
10 lentelė

Požymio „Ar vaikas gauna visą reikiamą pagalbą?“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Ar vaikas gauna visą reikiamą pagalbą?	Koreliacijos ryšys
Ar vaikas lankė ikimokyklinę ugdymo įstaigą?	0,255**	Silpnas

Ar Jus tenkina Jūsų vaiko pasiekti rezultatai?	0,193*	Silpnas
Ar norite daugiau sužinoti apie kalbėjimo, kalbos sutrikimus?	0,385**	Silpnas

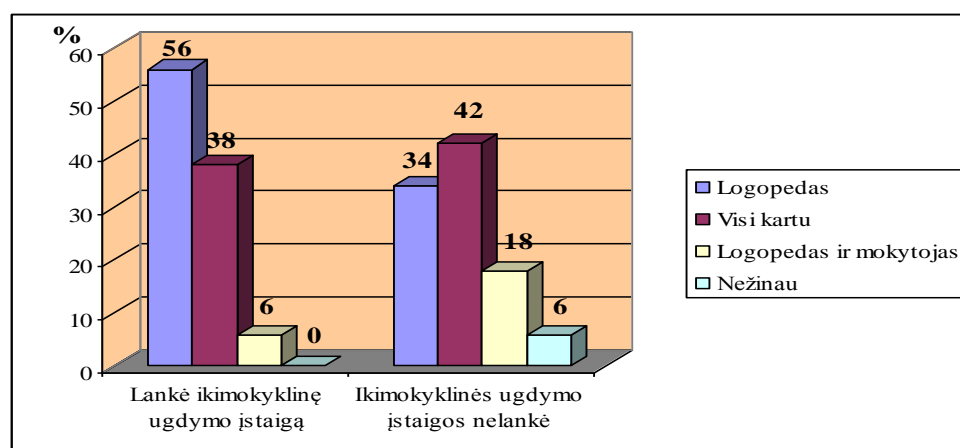
Duomenų analizė atskleidė, kad vaiko rezultatais yra patenkinti 90% tėvų, 6% - teigia, kad vaiko pasiekimai juos ne visada džiugina, galima daryti prielaidą, kad, jei tėvus džiugina vaiko rezultatai, tai jie bus patenkinti ir logopedo darbu bei vaikui teikiama pagalba ir atvirkščiai. Tą atskleidžia ir aukščiau pateikti koreliacinės analizės rezultatai. Tėvų atsakymai pateikiami 29 paveiksle.

29 pav. Tėvų nuomonė apie vaiko pasiekimus, %

Tėvų nuomonės apie tai, kas gali padėti jų vaikui išmokti taisyklingai kalbėti, pasiskirstė į tris didesnes grupes: logopedas; visi kartu; logopedas ir mokytojas. Įdomu tai, kad tik trečdalis tėvų paminėjo, kad dirbti reikia visiems kartu, o beveik pusė apklaustųjų mano, kad visą atsakomybę turėtų prisiimti logopedas. 2% - teigė nežinantys, kas gali padėti jų vaikui, o 17% respondentų į šį klausimą visai neatsakė.

Koreliacinė analizė rodo, kad tėvų nuomonei apie tai, kas gali padėti vaikui įveikti kalbėjimo ar kalbos sutrikimus turi reikšmės sūnaus/dukros ikimokyklinės įstaigos lankymas (silpnas koreliacinis ryšys). Išsamesnis tėvų nuomonių pasiskirstymas pateikiamas 30 paveiksle.

30 pav. Tėvų nuomonės „Kas gali padėti vaikui įveikiant kalbos sunkumus?“ pasiskirstymas, %

Galima daryti išvadas, kad tėvų pasitenkinimas logopedo darbu bei vaikų pasiekimais didele dalimi priklauso nuo bendro darbo, atsakingo tėvų požiūrio į logopedo skiriamas užduotis namuose. Vadinasi, kuo daugiau bus bendraujama tarpusavyje, tuo daugiau tėvai bus susipažinę su vaiko kalbos lavinimo situacija, labiau pasitikės logopedu ir vertins jo darbą, o visa tai gerins vaiko pasiekimus.

Apibendrinant gautus rezultatus galima teigti, kad bendradarbiavimas turi gana didelės reikšmės lavinant vaikų kalbą, tačiau tik trečdalis tėvų suvokia, kad vaikui pasirengti mokyklai gali padėti ne tik logopedas, bet veikti reikia iš vien - kartu priimant visus sprendimus, pasidalinant atsakomybe.

Vaikų socialinės aplinkos ir pasirengimo mokyklai sąsajos. Kiek socialinė aplinka lemia vaiko, turinčio kalbėjimo, kalbos sutrikimų, pasirengimą mokyklai kalbos aspektu, bandyta atskleisti šio tyrimo metu. Kaip jau buvo minėta ankstesniame skyriuje, daugiau kaip pusė respondentų gyvena kaime, penktadalis – miesteliuose ir tik viena trečioji dalis – miestuose.

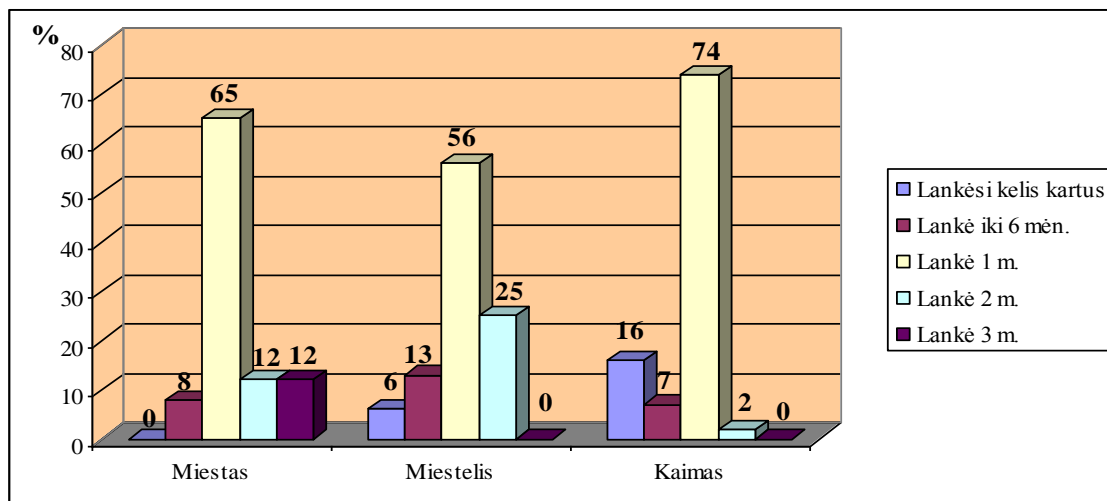
Koreliacinė analizė rodo, kad vaiko gyvenamoji aplinka statistiškai reikšmingai siejasi su vaiko ikimokyklinės įstaigos lankymu ir kiek ilgai jis lankė logopedines pratybas (koreliaciniai ryšiai pateikti 11 lentelėje).

11 lentelė

Požymio „Vaiko gyvenamoji vieta“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Vaiko gyvenamoji vieta	Koreliacijos ryšys
Ar vaikas lankė ikimokyklinę ugdymo įstaigą?	0,336**	Silpnas
Kiek ilgai lankė logopedines pratybas?	-0,360**	Silpnas
Ar buvote susitikę su logopedu?	0,211*	Silpnas
Ar logopedė teikia pasiūlymus darbui namuose?	0,211*	Silpnas

Išanalizavus duomenis paaiškėjo, kad mieste gyvenančių vaikų, turinčių kalbėjimo ar kalbos sutrikimų, ikimokyklinės ugdymo įstaigos nelankė tik 6%, miesteliuose – 30%, o kaimuose šios įstaigos nelankė 43% šių vaikų, galima daryti prielaidą, kad kaime gyvenantys vaikai turėjo mažiau galimybių gauti tinkamą logopedo pagalbą. 16% respondentų, gyvenančių kaime, teigia, kad jų vaikas turėjo galimybę pas logopedą apsilankyti tik kelis kartus. Didelės reikšmės turi ir tai, kad ne visose kaimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirba logopedai, tačiau jei įstaigoje šis specialistas yra, tai pagalbos dažnumui ir intensyvumui miesto tai ar kaimo ugdymo įstaiga neturi. Duomenys pateikti 31 paveiksle.

31 pav. Logopedinių pratybų lankymo trukmė pagal vaiko gyvenamąją vietą, %

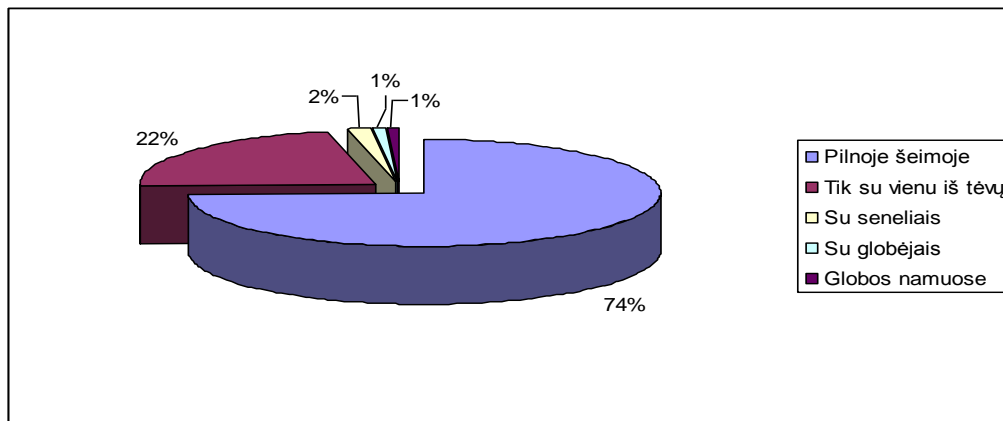
Atlikti mūsų šalyje tyrimai dažniausiai tik patvirtina liūdną statistiką apie šeimos įtakos svarbos nesuvokimą, pvz., 2002 m. Lietuvoje atlikto mokinių tėvų požiūrio į dabartines švietimo problemas tyrimo rezultatai parodė, kad 50% apklaustųjų tėvų mokykloje visai nesilanko, 25% - vieną kartą, 19% - 2-3 kartus, tik 9% mokykloje lankėsi savo iniciatyva (Strimaitienė, 2007).

Šis tyrimas atskleidė, kad tėvų susitikimui su jų vaiką ugdančiu logopedu bei šio specialisto teikiama pasiūlymams darbu namuose reikšmės turi šeimos gyvenamoji vieta, silpnus ryšius tarp šių požymių rodo ir koreliacinės analizės duomenys (koreliaciniai ryšiai pateikti 11 lentelėje). Išryškėja tai, kad tik pusė kaime gyvenančių tėvų, vaikui pradėjus lankyti pirmąją klasę, buvo susitikę su logopedu, tuo tarpu mieste ir miesteliuose gyvenančių tėvų su logopedu susitiko 72,5%. 3% tėvų, gyvenančių kaime, teigia nežinoję, kad jų vaikai lanko logopedines pratybas.

Labai panašiai išsidėstę ir atsakymai apie logopedo teikiamus pasiūlymus darbu su vaiku namuose: kad sulaukia pasiūlymų, teigia 85% mieste gyvenančių tėvų, 82% - miesteliuose ir 65% - kaimuose; pasiūlymų nesulaukia 15% mieste, 17% miesteliuose ir 35% kaimuose gyvenančių tėvų, kurių vaikai turi kalbėjimo, kalbos sutrikimų (žr. 7 priedą, 16 lentelė).

2003 m. Šiaulių universiteto atlikto tyrimo rezultatai² rodo, kad specialiųjų ugdymo(-si) poreikių turinčių ugdytinių šeiminių struktūra dažniau yra kitokia nei jų bendraamžių - specialiųjų ugdymo(-si) poreikių turintys ugdytiniai dažniau auga nepilnose šeimose.

Vaikai, turintys kalbėjimo, kalbos sutrikimų, taip pat priskiriami specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių grupei. Tačiau šio tyrimo rezultatai neatskleidė statistiškai reikšmingo ryšio tarp šeiminių sudėties ir vaiko pasirengimo mokyklai kalbos aspektu. Žinios apie šeimą pateikiamos 32 paveiksle.

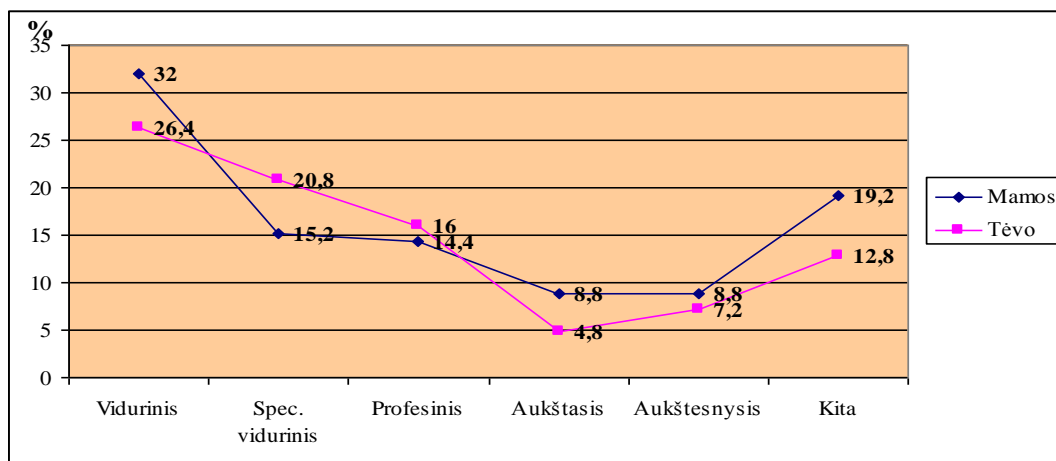

32 pav. Vaikų, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, šeimos sudėtis, %

Beveik pusė pirmokų, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, auga keturių asmenų šeimose (46%), 12% šeimų augina tik vieną vaiką, o daugiavaikėse šeimose auga 42% pirmokų, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų (24% - šeimoje 3 vaikai, 18% - daugiau nei 3 vaikai). Statistiškai reikšmingo ryšio tarp vaikų skaičiaus šeimoje ir jų pasirengimo mokyklai kalbos aspektu šio tyrimo metu taip pat nenustatyta.

Pirmokų, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, tėvų pasiskirstymas pagal išsilavinimą pateikiamas 33 paveiksle.

Kaip rodo gauti duomenys, didžiausia dalis pirmaklasių, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, tėvų yra įgiję vidurinį ir specialųjį vidurinį išsilavinimą. Su aukštuoju ir aukštesniuoju išsilavinimu yra beveik 18% mamų ir 12% tėvų. Tuo tarpu Statistikos departamento 2009 metų duomenimis, aukšto lygio (aukštąjį ir aukštesnįjį) išsilavinimą turėjo 36% 25–64 metų amžiaus

33 pav. Tėvų pasiskirstymas pagal išsilavinimą, %

² Ališauskas A., Gerulaitis D. *Bendrojo ugdymo klasėje besimokančių specialiųjų poreikių vaiko socialinės – psichologinės charakteristikos atskleidimas*. Tyrimo ataskaita. Šiaulių universitetas, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2003.

moterų ir 25,5% vyrų. Remiantis šiais duomenimis, galima daryti prielaidą, kad tėvų išsilavinimas turi reikšmės vaikų kalbos raidai – šio tyrimo duomenimis didesnis skaičius vaikų, turinčių kalbėjimo ar kalbos sutrikimų, auga šeimose, kurių tėvai turi vidutinį (vidurinis, specialusis vidurinis) ir žemesnįjį (pagrindinis, profesinė kvalifikacija neįgijus pagrindinio, pradinis ir jokio) išsilavinimo lygį.

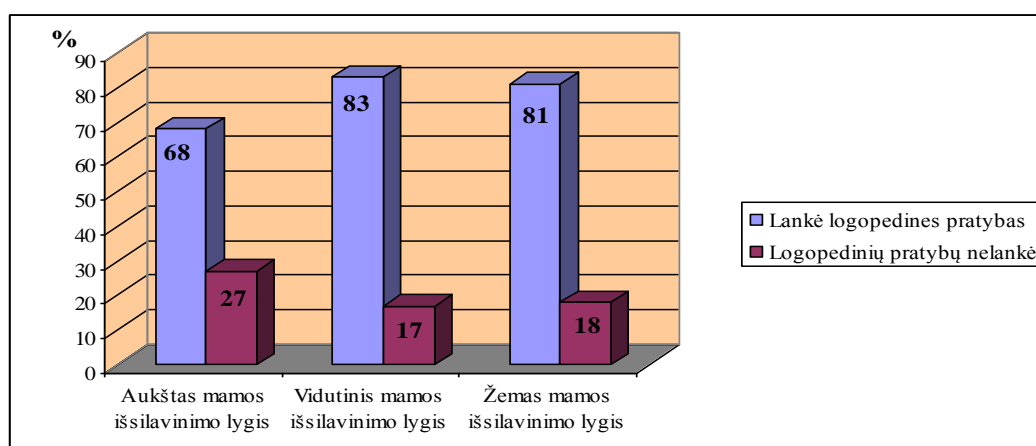
Koreliacinė analizė rodo, kad mamos išsilavinimas silpnais ryšiais siejasi su vaiko ikimokyklinės ugdymo įstaigos, logopedinių pratybų lankymu (koreliaciniai ryšiai pateikti 12 lentelėje).

12 lentelė

Požymio „Mamos išsilavinimas“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Mamos išsilavinimas	Koreliacijos ryšys
Ar vaikas lankė ikimokyklinę ugdymo įstaigą?	0,223*	Silpnas
Ar lankė logopedines pratybas?	-0,226*	Silpnas
Kiek ilgai lankė logopedines pratybas?	-0,281**	Silpnas

Išanalizavus duomenis (žr. 7 priedą, 20 lentelė), išryškėja, kad 50% mamų, kurios turi žemesnįjį išsilavinimo lygį (pagrindinis, profesinė kvalifikacija neįgijus pagrindinio, pradinis ir jokio), savo vaikų neleido į ikimokyklinę ugdymo įstaigą, tuo tarpu mamų, turinčių aukštesnįjį ir vidutinįjį išsilavinimo lygį, ir neleidusių savo vaikų į ikimokyklinio ugdymo įstaigas, sudaro apie 20%. Statistiškai reikšmingas atvirkštinis ryšys sieja mamos išsilavinimo lygį bei vaiko logopedinių pratybų lankymą ikimokykliniame amžiuje. Duomenys pateikiami 34 paveiksle.

34 pav. Vaikų logopedinių pratybų lankymas ikimokykliniame amžiuje pagal mamos išsilavinimo lygį, %

Tyrimo duomenys rodo, kad statistiškai reikšmingo ryšio tarp tėvų amžiaus ir vaikų kalbos plėtotos bei pasirengimo mokyklai kalbos aspektu nėra.

Pirmųjų kalbėjimo, kalbos sutrikimų ir teiktos pagalbos ikimokykliniame amžiuje ryšys. Mokslinėje literatūroje teigiama, kad kalbėjimo, kalbos sutrikimai turi didelės svarbos vaiko mokymuisi, todėl labai svarbu logopedinę pagalbą vaikams, turintiems šių sutrikimų, suteikti kuo anksčiau - dar ikimokykliniame amžiuje.

Kaip jau buvo minėta, įvertinus pirmos klasės mokinių kalbos raidą, nustatyti fonetiniai kalbėjimo (48,9%), fonologiniai kalbos (42%) sutrikimai, nežymiai sulėtėjusi kalbos raida (4,6%), nežymus kalbos neišsivystymas (3%) ir vidutinis kalbos neišsivystymas (1,5%). Koreliacinė analizė atskleidė, kad vaiko kalbėjimo ar kalbos sutrikimas turi reikšmės tėvų nuomonei apie logopedinės pagalbos reikalingumą ikimokykliniame amžiuje bei pasitenkinimą logopedo darbu (koreliaciniai ryšiai pateikti 13 lentelėje).

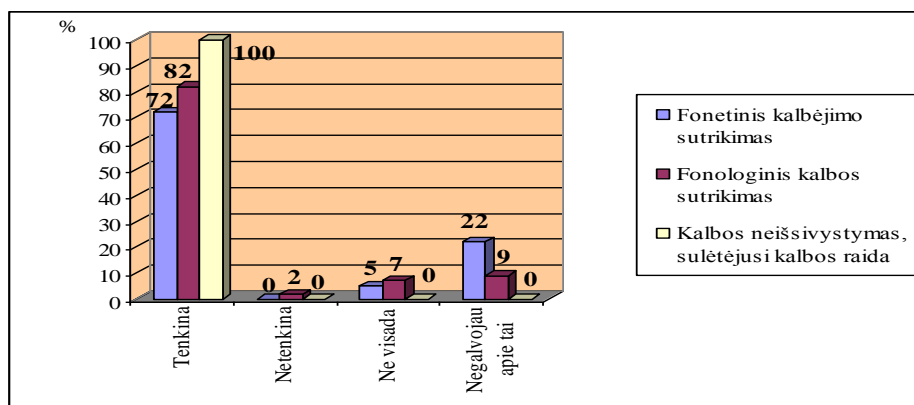
13 lentelė

Požymio „Vaiko kalbėjimo, kalbos sutrikimas“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Vaiko kalbėjimo, kalbos sutrikimas	Koreliacijos ryšys
Dėl ko buvo reikalinga logopedo pagalba?	0,205*	Silpnas
Ar tenkina logopedo darbas?	-0,200*	Silpnas

Analizuojant gautus duomenis paaiškėjo, jog tėvai, kurių vaikai pasižymi fonetiniu kalbėjimo, fonologiniu kalbos sutrikimu, dažniau nurodo logopedinės pagalbos reikalingumą dėl šveplavimo, netaisyklingo garsų tarimo, tuo tarpu tėvų, kurių vaikai turi kalbos neišsivystymą, sulėtėjusią kalbos raidą, nuomone, logopedo pagalba reikalinga, kad vaikas išmoktų kalbėti (žr. 7 priedą, 24 lentelė).

Tėvų nuomonė šiek tiek išsiskiria vertinant logopedo darbą su jų vaiku. Duomenys pateikiami 35 paveiksle.

35 pav. Tėvų nuomonių apie logopedo darbo efektyvumą pasiskirstymas, %

Tyrimo metu buvo atskleista, kad 84% vaikų, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, dar ikimokykliniame amžiuje buvo reikalinga logopedinė pagalba, kaip tėvai mano, ši pagalba vaikams buvo reikalinga dėl, to, kad „išmokyti geriau šnekėti (25%); šveplavo, negerai kalbėjo (22%), blogai tarė garsus (18%), netarė daug garsų (7%), nekalbėjo (3%)“.

Koreliacinė analizė atskleidė silpnus ryšius tarp tėvų nuomonės apie logopedinės pagalbos vaikui reikalingumą ikimokykliniame amžiuje ir tėvų žinių apie kalbėjimo, kalbos sutrikimus bei tėvų nuomonės dėl ko sūnus/dukra dabar lanko logopedines pratybas (koreliaciniai ryšiai pateikti 14 lentelėje).

Analizė atskleidžia (žr. 7 priedą, 24 lentelė), kad tėvai, kurių vaikai dar ikimokykliniame amžiuje lankė logopedines pratybas, yra labiau susipažinę su kalbėjimo ir kalbos sutrikimais, geba juos tiksliau apibrėžti, todėl galima numanyti, kad daugiau žino ir apie pagalbos būdus, padedant vaikui įveikti šiuos sutrikimus.

14 lentelė

Požymio „Pagalba ikimokykliniame amžiuje“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Dėl ko buvo reikalinga logopedo pagalba ikimokykliniame amžiuje?	Koreliacijos ryšys
Kokius žinote kalbėjimo, kalbos sutrikimus?	0,339**	Silpnas
Kodėl dabar lanko logopedines pratybas?	0,280**	Silpnas

Tėvų teigimu 70% vaikų lankė ikimokyklinę ugdymo įstaigą, 66% tėvų teigia, kad ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje buvo logopedas, toks pats procentas respondentų teigia, kad jų vaikai lankė logopedines pratybas.

30% pirmaklasių, ikimokyklinės įstaigos nelankė, logopedinė pagalba jiems nebuvo teikiama, iš jų 74% sudaro vaikai, gyvenantys kaimuose, galima daryti prielaidą, kad gyvenamoji vieta turi nemažą įtaką vaikų kalbėjimo, kalbos sutrikimų įveikimui ir pasirengimui mokyklai ikimokykliniame amžiuje. Tai patvirtina ir koreliaciniai ryšiai (15 lentelė).

15 lentelė

Požymio „Ar vaikas lankė ikimokyklinę ugdymo įstaigą“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Ar vaikas lankė ikimokyklinę įstaigą?	Koreliacijos ryšys
Kokius žinote kalbėjimo, kalbos sutrikimus?	0,323**	Silpnas
Ar ugdymo įstaigoje buvo logopedas?	0,274**	Silpnas
Ar ikimokyklinėje įstaigoje lankė logopedines	0,311**	Silpnas

pratybas?		
-----------	--	--

Statistiškai reikšmingo ryšio tarp buvusių komplikacijų, kurios gal būt galėjo turėti įtakos vaiko kalbos raidai, šio tyrimo metu nenustatyta. Kad tokių komplikacijų buvo, teigė tik 5% respondentų, kurių vaikams nustatytas fonetinis kalbėjimo ar fonologinis kalbos sutrikimas. Tėvai, kurių vaikai turi įvairaus laipsnio kalbos neišsivystymą ar sulėtėjusią kalbos raidą, teigia, kad jokių komplikacijų, turėjusių įtakos kalbos raidai, nebuvo, o 3 šios grupės respondentai, teigia apie tai nieko nežinantys.

90% tėvų, teigiančių, kad ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje buvo logopedas, pažymi, kad logopedinė pagalba jų sūnui/dukrai buvo teikiama, kad tai susiję statistiškai stipriais ryšiais, patvirtina ir koreliacinė analizė (koreliaciniai ryšiai pateikti 16 lentelėje).

16 lentelė

Požymio „Ar ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje buvo logopedas?“ koreliacija su kitais požymiais

Charakteristikos	Ar ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje buvo logopedas?	Koreliacijos ryšys
Ar ikimokyklinėje įstaigoje lankė logopedines pratybas?	0,926**	Labai stiprus
Kiek ilgai lankė logopedines pratybas?	0,664**	Stiprus
	Ar ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje lankė logopedines pratybas?	
Kiek ilgai lankė logopedines pratybas?	0,438**	Vidutinis

Galima daryti prielaidą, kad šie vaikai turėjo didesnių galimybių geriau pasiruošti mokyklai kalbos aspektu, nei tie pirmokai, kurių ikimokyklinėje įstaigoje logopedo nebuvo. Išryškėja ir tai, kad logopedo buvimas ugdymo įstaigoje stipriai susijęs su logopedinių pratybų lankymo trukme, dauguma dabartinių pirmaklasių, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje logopedines pratybas lankė vienerius metus.

Apibendrinant gautus rezultatus galima teigti, kad ankstyva logopedo pagalba (dar ikimokykliniame amžiuje) turi reikšmės sėkmingam mokymuisi mokykloje. Vaikui sudaromos palankesnės sąlygos kalbos plėtotei jos lavinimui (garsų tarimo tikslinimui, mokymui, foneminio suvokimo lavinimui, kalbos gramatinio taisyklingumo tikslinimui, žodyno plėtimui bei rišliosios kalbos lavinimui) - tai iš dalies padeda išvengti mokymosi sunkumų.

Išvados

1. Išanalizavus mokslinę literatūrą, atskleista, kad vienas iš esminių vaiko brandumo mokyklai bruožų yra kalba. Šešerių – septynerių metų vaiko kalba turi būti fonetiškai aiški, gramatiškai taisyklinga, leksiškai turtinga. Tačiau mokslinėje literatūroje teigiama, kad, vaikai būna nevienodai fiziškai ir psichiškai išsivystę, skirtingų gebėjimų, jų kalbos plėtrai turi reikšmės įvairūs fiziniai, socialiniai, psichiniai veiksniai.
2. Vienas iš neigiamų veiksnių, lemiančių pirmaklasių pasirengimą mokyklai – šių mokinių kalbėjimo, kalbos sutrikimai. Tyrimo metu nustatyta, kad mokiniai, turintys kalbėjimo, kalbos sutrikimų, nėra tinkamai pasiruošę mokyklai kalbos aspektu: beveik pusė mokinių nustatyti fonetiniai kalbėjimo, 2/5 - fonologiniai kalbos sutrikimai, likusiems pirmokams - įvairaus laipsnio kalbos neišlavėjimas.
3. Tyrimas atskleidė, kad pirmaklasių kalbėjimo sutrikimas lyginant su kalbos sutrikimu turi mažiau neigiamos įtakos pasirengimui mokyklai.
4. Beveik trečdaliui pirmaklasių, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, ikimokykliniame amžiuje logopedo pagalba nebuvo teikiama. Galima daryti prielaidą, kad šiems vaikams nebuvo sudarytos sąlygos tinkamai pasiruošti mokyklai kalbos aspektu.
5. Pirmokų, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, pasirengimą mokyklai kalbos aspektu iš dalies lemia tėvų požiūris ir žinios apie vaiko sutrikimus. Atskleista, kad daugiau kaip trečdalis tėvų turi nepakankamai žinių apie vaikų kalbėjimo, kalbos sutrikimus. Beveik penktadalis tėvų neteikia didelės reikšmės vaikų kalbos trūkumams.
6. Analizuojant tėvų bendradarbiavimą su logopedu, nustatyta, kad tik trečdalis tėvų suvokia, jog vaikui pasirengti mokyklai gali padėti ne tik logopedas, bet tėvų, pedagogų ir logopedo bendradarbiavimas. Likusi dalis (2/3 tėvų) - visą atsakomybę perduoda logopedui – tai turi neigiamos reikšmės vaiko tinkamam pasirengimui mokyklai kalbos aspektu.
7. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad vaiko pasirengimui mokyklai kalbos aspektu turi reikšmės socialinė aplinka:
 - kaime gyvenantys vaikai turi mažiau galimybių gauti tinkamą logopedo pagalbą. Šių mokinių tėvai turi mažiau galimybių susitikti su jų vaiką ugdančiu logopedu, sulaukia mažiau jo pasiūlymų.
 - vaikų pasirengimui mokyklai turi reikšmės tėvų išsilavinimas – didesnis procentas vaikų, turinčių kalbėjimo ar kalbos sutrikimų, auga šeimose, kurių tėvai turi vidutinį ir žemesnį išsilavinimo lygį.
 - reikšmingo ryšio tarp šeiminių sudėties, tėvų amžiaus ir vaiko pasirengimo mokyklai kalbos aspektu neatskleista.

8. Hipotezė, kad pirmokų, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, pasirengimą mokyklai kalbos aspektu žymia dalimi lemia vaiko socialinė aplinka bei logopedo pagalbos teikimas priešmokykliniame amžiuje, iš dalies pasitvirtino.

Rekomendacijos

1. Būtina keisti ugdymo įstaigų vadovų, savivaldybės valdžios atstovų požiūrį į pagalbos specialistų reikalingumą ugdymo įstaigose, formuoti teigiamas jų nuostatas, nuo kurių didele dalimi priklauso vaikų, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, ugdymo sąlygos, specialistų palaikymas, logopedų pagalbos plėtimas, ypač kaimo vietovėse. Bent kartą per metus organizuoti ugdymo įstaigų vadovų (administracijos), savivaldybės atstovų, Specialiojo ugdymo komisijų pirmininkų susirinkimus, apvaliojo stalo diskusijas su PPT, ugdymo įstaigų specialistais, jų metu aptariant aktualius logopedams klausimus rajone, pristatant pokyčius, problemas ir sunkumus, akcentuojant kalbos ugdymo svarbą dar ikimokykliniame amžiuje.
2. Būtina ypatingą dėmesį skirti tėvų, ypač gyvenančių kaimo vietovėse, švietimą, akcentuojant kalbos plėtojimo svarbą:
 - logopedams skelbti straipsnius rajoninėje spaudoje, ugdymo įstaigų, pedagoginių psichologinių tarnybų, ankstyvosios reabilitacijos tarnybų internetiniuose puslapiuose, rengti įvairius lankstinukus, atmintines kalbėjimo, kalbos sutrikimų įveikimo, prevencijos klausimais.
 - logopedams rengti užduočių rinkinius darbui su įvairių kalbėjimo, kalbos sutrikimų turinčiais vaikais. Šiais rinkiniais tėvai galėtų pasinaudoti su vaikais dirbdami namuose.
 - bendradarbiaujant su ugdymo įstaigomis, seniūnijomis, kaimo bendruomenėmis organizuoti tėvams (kurių vaikai nelanko ikimokyklinės ugdymo įstaigos ar įstaigoje nėra logopedo) pranešimus, paskaitas, susitikimus, metodines dienas, konsultacijas su rajono PPT ar kitos ugdymo įstaigos logopedu.
3. Būtina tobulinti tėvų informavimo ugdymo įstaigoje sistemą - dažniau bendrauti ir bendradarbiauti su tėvais. Skatinti juos dalyvauti sutrikusios kalbos vaiko ugdymo procese: pasiūlyti priimtinausią bendravimo formą, kviesti atvykti jiems patogiu laiku, atsižvelgti į jų pageidavimus ir norus, suteikiant jiems kuo daugiau informacijos apie vaiko ugdymo, pagalbos galimybes, supažindinant su logopedinio darbo specifika, galimais sunkumais, konsultuoti, teikti informaciją apie vaiko kalbos pokyčius.
4. Siekiant glaudesnio ikimokyklinių ugdymo įstaigų ir mokyklų logopedų, pradinių klasių mokytojų, priešmokyklinio ugdymo pedagogų bendradarbiavimo - organizuoti apvaliojo stalo

diskusijas kalbos lavinimo, prevencijos klausimais, aptariant aktualiausias būsimų pirmokų problemas pradėjus lankyti mokyklą.

5. Vaikų, turinčių kalbėjimo, kalbos sutrikimų, mokymosi sunkumų prevenciją galima pradėti žymiai anksčiau – dar vasarą daugumoje mokyklų būsimieji pirmokai atvyksta į mokyklą susipažinti su būsima mokytoja, mokyklos aplinka. Tą laiką galėtų išnaudoti ir mokyklos logopedas - susipažinti su būsima pirmokais, įvertinti jų kalbą ir esant būtinybei nukreipti vaiką į PPT, suteikti konsultacijas tėvams, numatyti pagrindines kalbos ugdymo gaires kaip tėvai galėtų būsiamam pirmokui padėti vasarą.